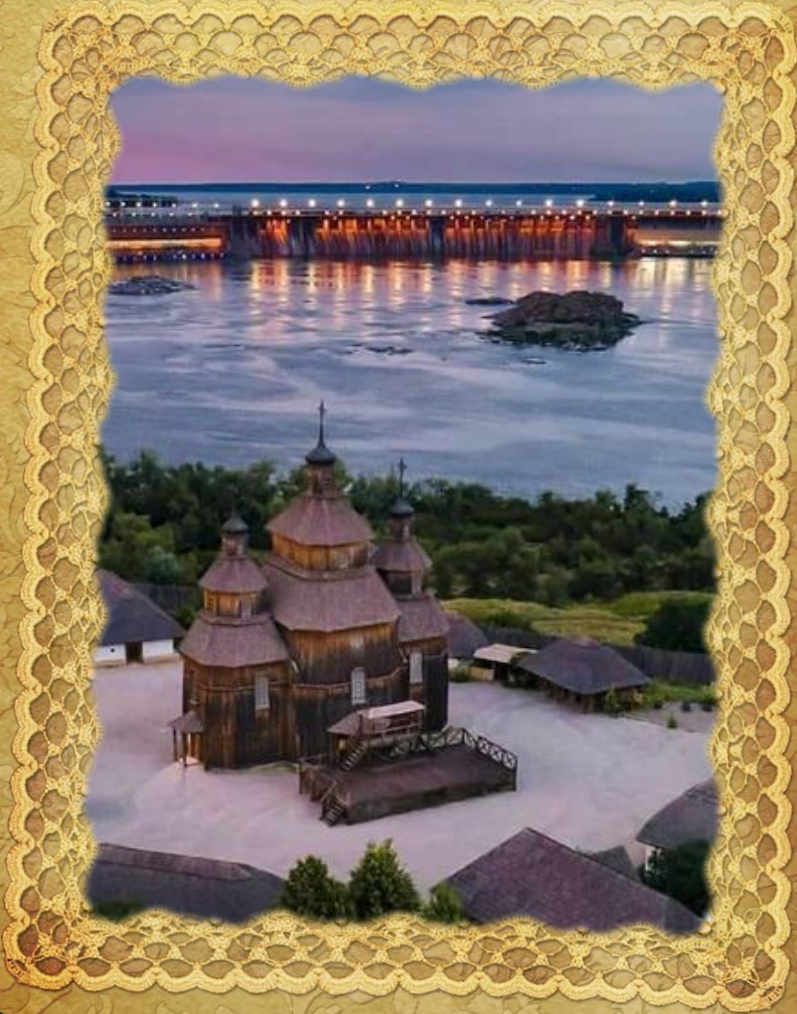

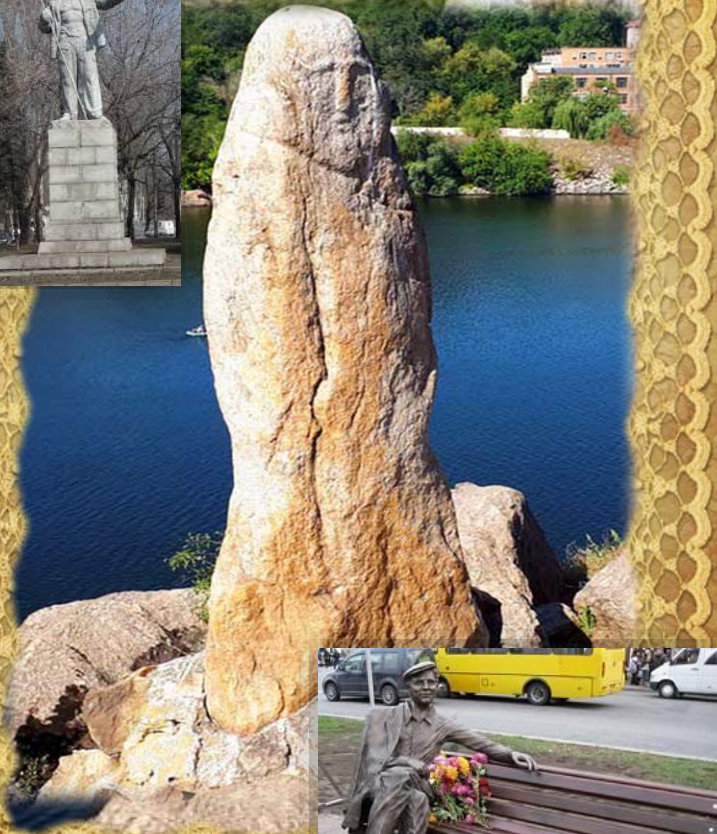
*Запоріжжя. Стежками
рідного краю
до Дня міста Запоріжжя*

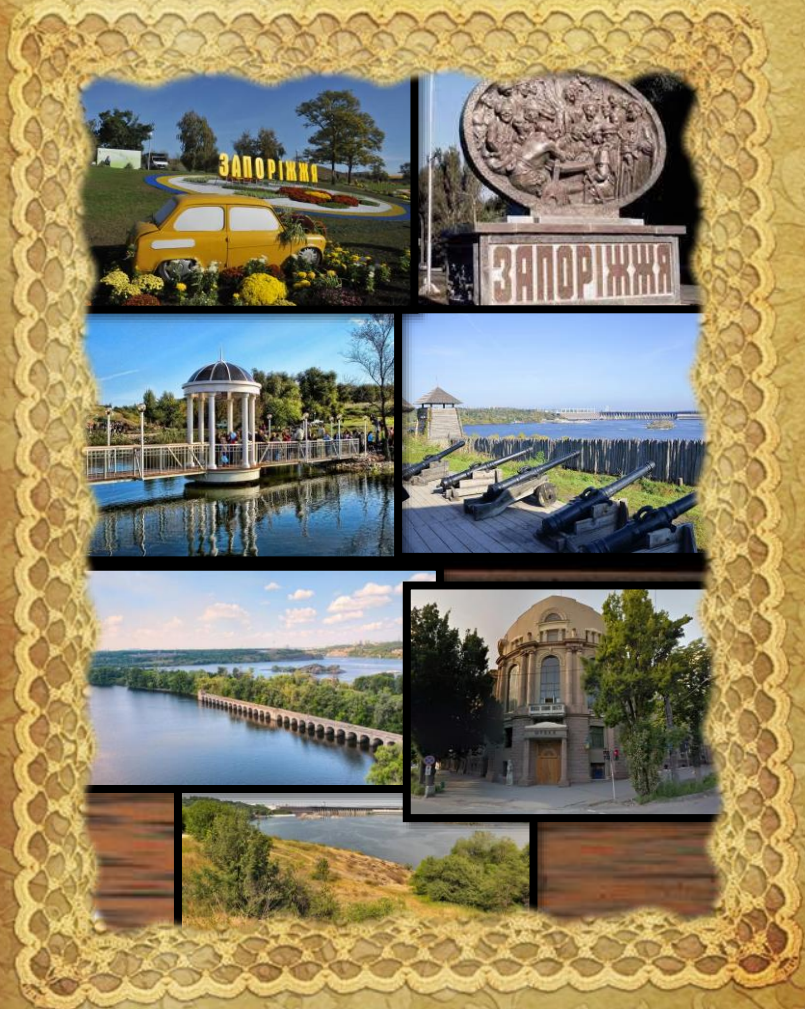
Запоріжжя

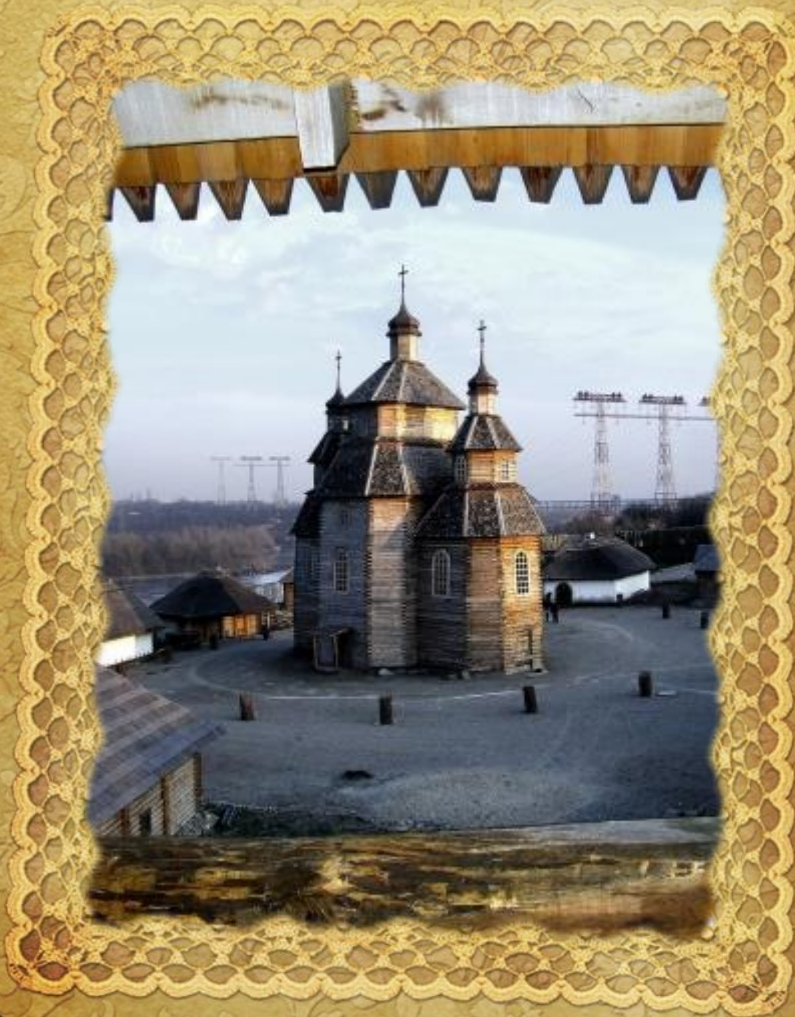
Запоріжжя моє, велич, доблесть козацької слави,
Сяє греблі твоєї срібляста підкова дзвінка.
Ти - це гордість, колиска, перлина держави,
Нескінченна і вічна, як наша прадавня ріка.
Твоє небо бездонне, немов українські криниці,
А степи – то безмежні шовково-ласкаві моря,
Де є місце під сонцем жовтавій пшениці,
Над якою щовечора сходить Венера-зоря.
Горде місто моє, ти віками жило, не корилось.
Різні зайти бажали на тебе накинуть аркан,
Та з руїн піднімалось, ще краще на сонці
іскрилось.
Після довгих тортур і кривавих, і зболених ран,
Запоріжжя, прекрасне і в будні, і в свято.
Твоя Хортиця-мрія у тисячоліття пливе.
Я бажаю тобі доброзиччя і щастя багато,
Хай земляцтво в надії на краще постійно живе.
Місто рідне моє, тобі зичу я чистого неба,
Хай хвилюються в полі твої золотаві хліба.
Окрім щастя твого, мені більше нічого не треба,
Хай тебе не торкнеться ні горе тяжке, ні журба.

З. Бебешко

Запоріжжя — це унікальне місто з багатовіковою історією. Історичний, культурний та індустріальний центр країни. Батьківщина козацької вольниці, аристократичного Олександрівська та споруд часів бронзи. Первозданна природа і сакральні святилища Хортиці сплелися в унікальному поєднанні з європейськими промисловими гігантами та різноманітністю архітектури XVIII-XIX століття. Панорами, що захоплюють дух. Факти, які впливають на хід історії країни.

У Запорізькій області шануються традиції, які сягають корінням у багату історію краю. За 300-100 тисяч років до н.е. Запорізька область являла собою при льодовикові степи, прорізані могутніми ріками. Вздовж них буяли густі ліси, схили долин зяяли глибокими печерами.

Сприятливий клімат і вдале географічне положення Запоріжжя привертало увагу людини з давніх часів. Найдавніші стоянки первісних людей у річковій долині порожистої частини ріки Дніпро відносяться до епохи середнього палеоліту (100-40 тис. років до н.е.). Упродовж багатьох століть територія краю була своєрідним коридором, яким проходили різні народи, де схрещувалися різні культури.

Кіммерійці, скіфи й сармати, готи і гуни, авари, хозари, половці, печеніги, слов'яни залишили в Придніпровських степах різноманітні археологічні пам'ятки. Упродовж писемної історії по-різному називали місцевість між Дніпровськими порогами й узбережжям Азовського моря, між долиною Нижнього Дніпра та Донецьким кряжем. "Гіперборея", "Кіммерія", "Геррос", "Гілея", "Царська Скіфія", "Країна амазонок", "Сарматія", "Царство Германаріха" – це імена, знайомі нам з Біблії та асиро-вавилонських табличок, з історичних праць греків Гомера, Геродота й Клавдія Птолемея, римлянина Стратона та пізніших авторів.

Кіммерійці

Готи

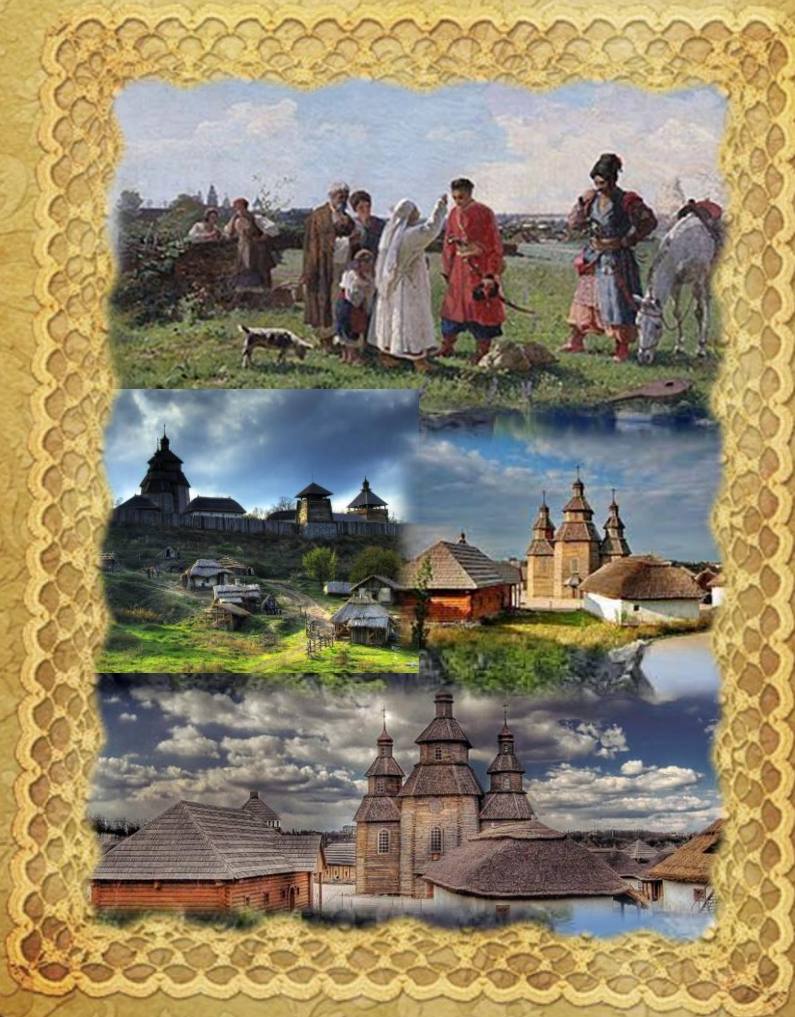
Скіфи

Сармати

Хозари

Козаки охрестили заплавну частину р. Дніпро "Великим Лугом", а територію своїх вольностей назвали "**Запорожжям**".

Запорізька Січ — укріплений осередок нереєстрового Війська Запорозького Низового другої половини XVI — кінця XVIII століття, що був розташований за порогами Дніпра. Збереглися відомості про сім Запорозьких Січей, які наслідували одна одну.

Сучасна Хортицька Січ – це узагальнений образ козацьких укріплень с детальним відтворенням влаштування всіх восьми козацьких січей, які існували у XVI – XVIII ст. Вона складається з двох частин – Малий кіш (торгове та ремісниче передмістя) та Великий кіш (козацький гарнізон). Усе містечко захищають фортифікаційні укріплення – рів, вал з гостроколом, оборонні вежі.

Козацькі споруди створені як музейні експозиції на основі достовірних історичних даних, з оригінальними концепціями та предметами того часу.

Центральною спорудою січі є діюча Церква Покрови Пресвятої Богородиці, у якій проводяться традиційні богослужіння, обряди вінчання та хрестини.

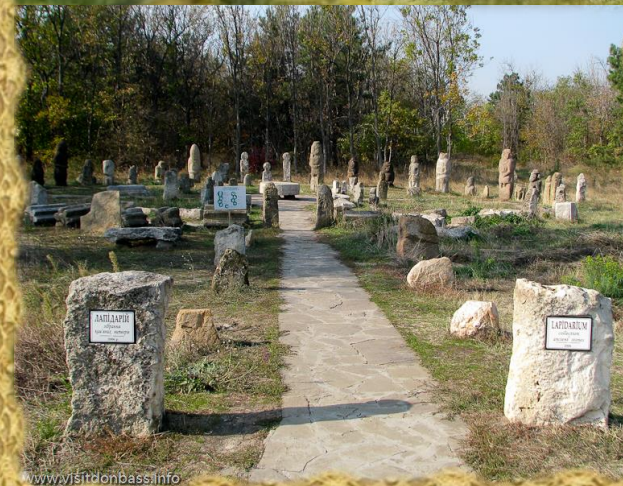
**Кілька цікавих
фактів про
Запоріжжя**

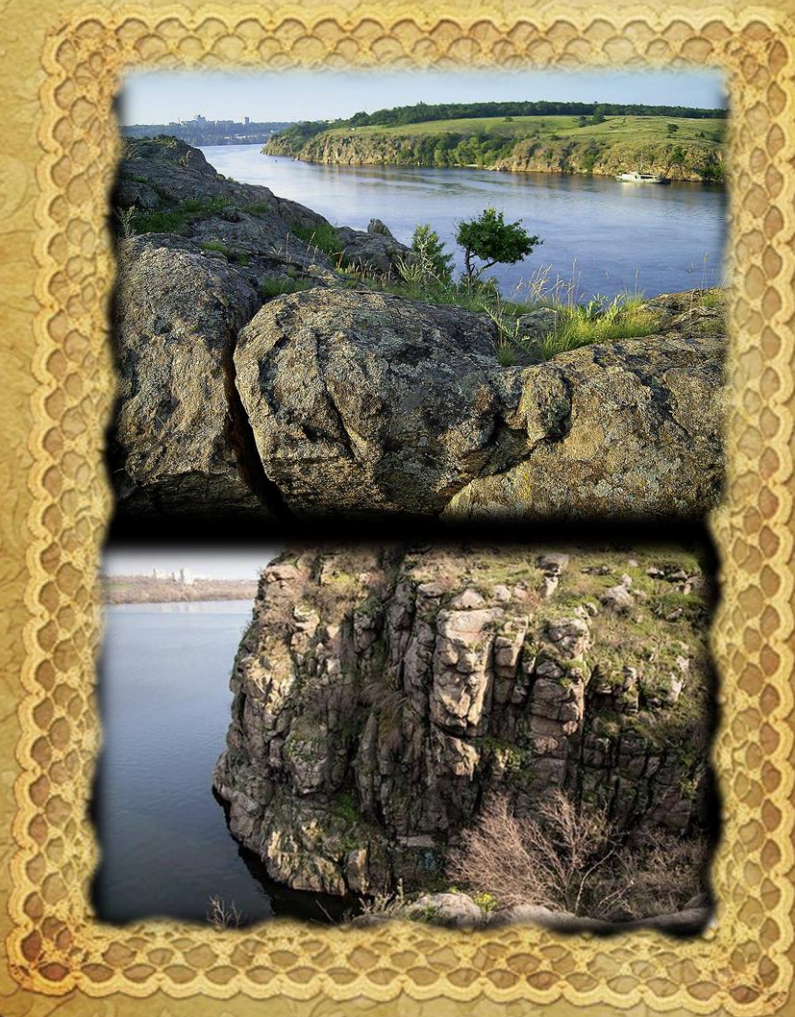

Скіфський стан - це і музей під відкритим небом, й історико-культурний центр, і меморіальний комплекс. На його території - прадавні кургани, кам'яні баби, старовинні хрести, побутові предмети. Комплекс розташовано на острові Хортиця на висоті 78 м над рівнем моря (57 м над рівнем Дніпра), це найвища точка острова. Площа комплексу - 21 гектар.

Лапідарій

Друга частина музею - зібрання кам'яних фігур, побутових предметів, могильних каменів, кам'яних хрестів та інших виробів з каменю. Працівники музею зібрали їх з усієї Хортиці та її околиць. Колекцію розставлено у формі кола, символізуючи сонячний диск або колесо, які мали сакральне значення для народів, що населяли ці землі.

Змієва печера – найбільша печера на всьому острові Хортиця. Її висота сягає 5 метрів, а глибина понад 4 метри, розташована вона у Північній частині Хортиці під скелею, що має назву «Верхня Голова».

У 1879 році в цій печері знайшли кременеві відколи, черепки ліпного посуду і кілька кісток тварин, а ще раніше – сідло, сукно і зброю козацьких часів. Назву печері було дано за легендою, згідно якої тут жив величезний Змій, який за часів козацтва щоночі вилітав з печери, освітлюючи Дніпро яскравим світлом.

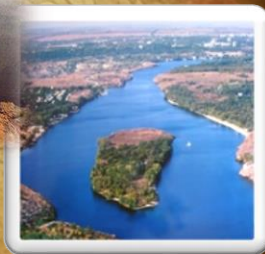
За легендою, саме у Зміїній печері на Хортиці дівчина-змія народила Гераклу 3 синів, одного з яких звали Скіф.

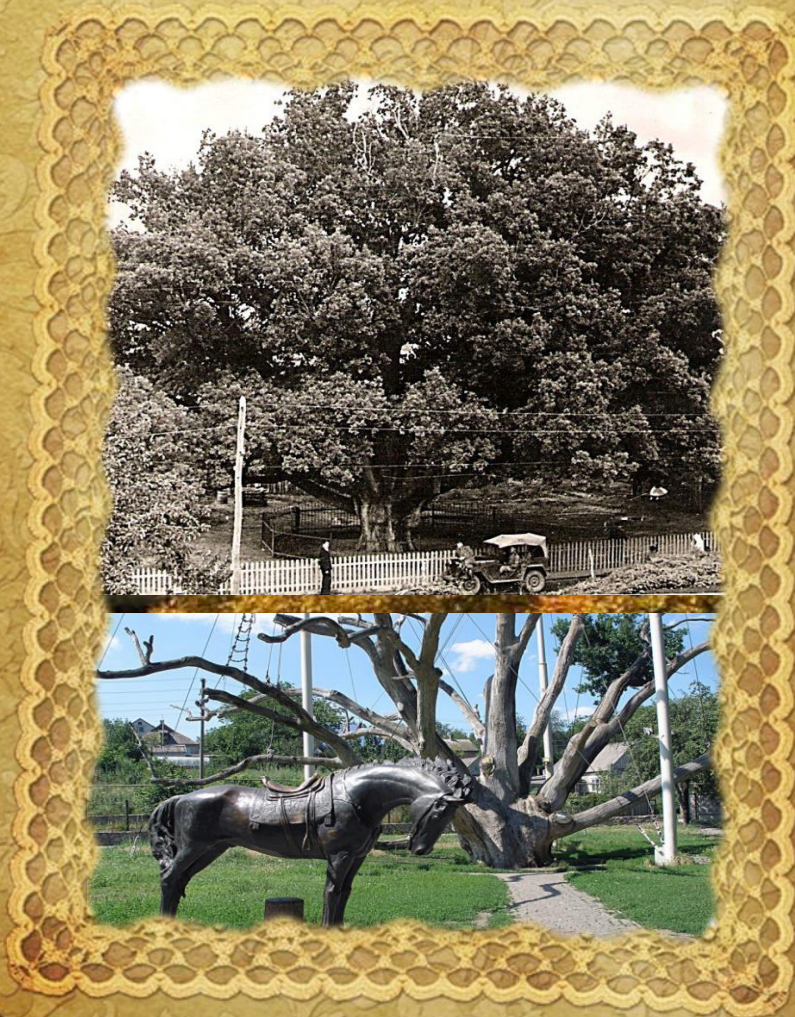
Хортицький замок стояв поруч із великим островом, на острові Мала Хортиця, зараз це острів Байда (за прізвиськом Дмитра Вишневецького, який збудував замок).

На острівному замку постійно перебувало 300 чоловік залоги. Залогу Хортицького замку складали козаки, бояри, служебники та інший військовий люд. Зруйнований у 1557 році татарами.

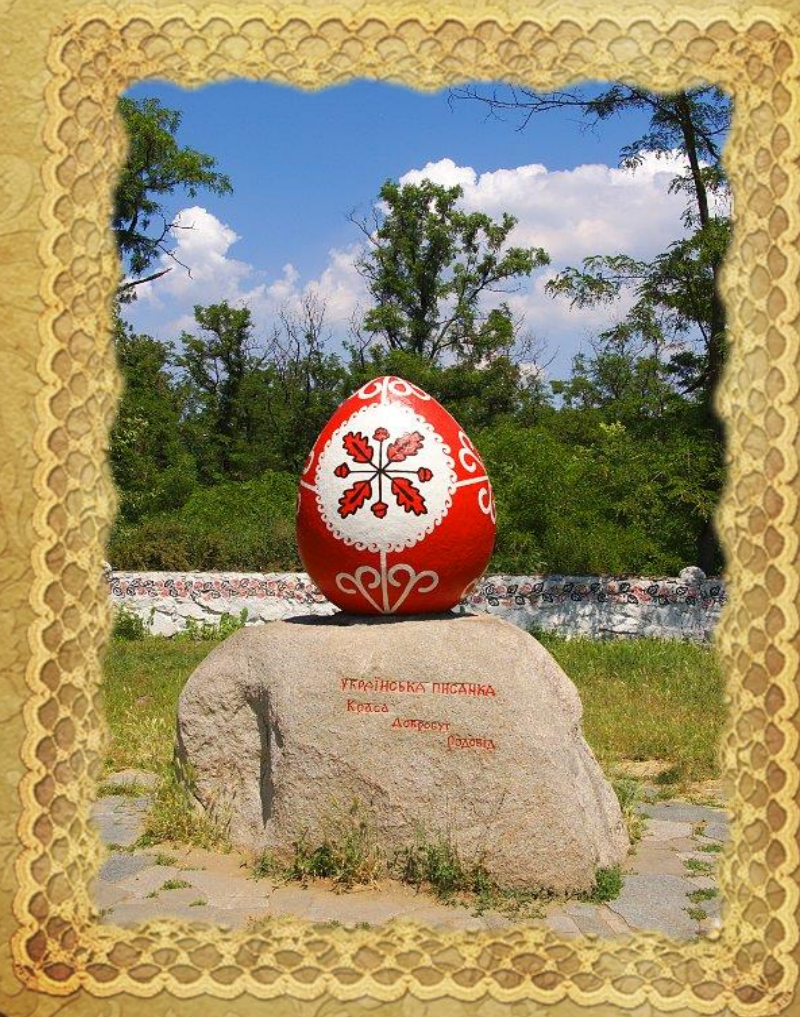

Замок-фортеця
на острові Мала
Хортиця

700-літній дуб. Як свідчить історія, запорізький дуб впродовж століть був місцем паломництва мільйонів людей. Деякі фахівці, які вивчають міфологію країн світу, дотримуються думки, що запорізький дуб - це і є насправді «Світове древо» і знаходиться воно на краю українського кристалічного щита. Згідно з давнім писанням, світове дерево є центром світу. У Скандинавській міфології саме на подібному дереві тримався весь світ, поєднуючи собою піднебесну обитель богів і землю, де жили люди. До речі, козаки свого легендарного листа турецькому султану писали саме під цим дубом. У період свого «розквіту» діаметр зеленої крони запорізького дуба складав 63 метри, довжина кола стовбура - 6 метрів 32 сантиметри, висота дерева - 36 метрів.

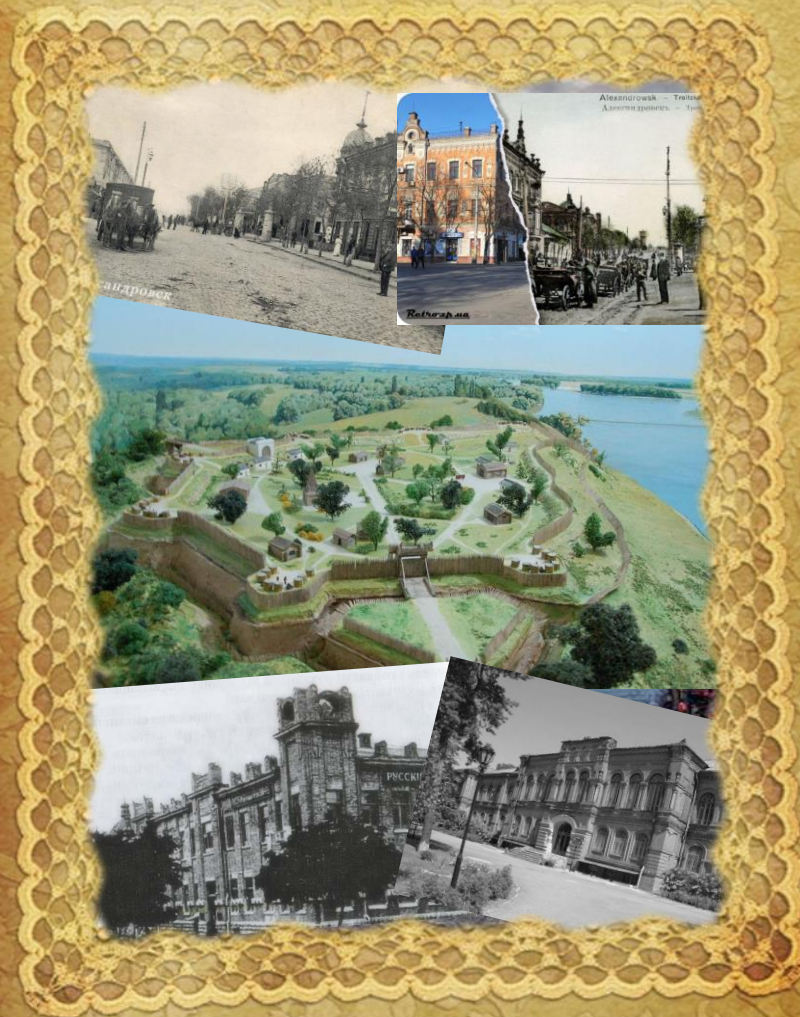
Пам'ятник писанці знаходиться не лише у Коломиї, а й на острові Хортиця.

Давнє святилище на хортицькій землі у вигляді вселенського символу світобудови виконане з янцевського граніту в вигляді яйця вагою дев'ять кілограм, яке встановлене в центральній частині острова. Його розміри вражають: обсяг – 2,85м, висота – 1,35м. Писанка розфарбована у червоно-біло-чорній гамі з використанням традиційних візерунків місцевого розпису, спочиває на постаменті з дикого каменю з сакральною написом “Краса, добробут, родовід”.

Старий **О**лександрівськ – це історичний центр Запоріжжя.

Виникнення міста Олександрівська (з 1921 року – місто Запоріжжя) пов'язане зі спорудженням в 70-ті роки XVIII століття Дніпровської лінії укріплень. Будівництво Олександрівської фортеці було розпочато 26 серпня 1770 року. Поселення, що виникло поряд із фортецею, і дало початок майбутньому місту.

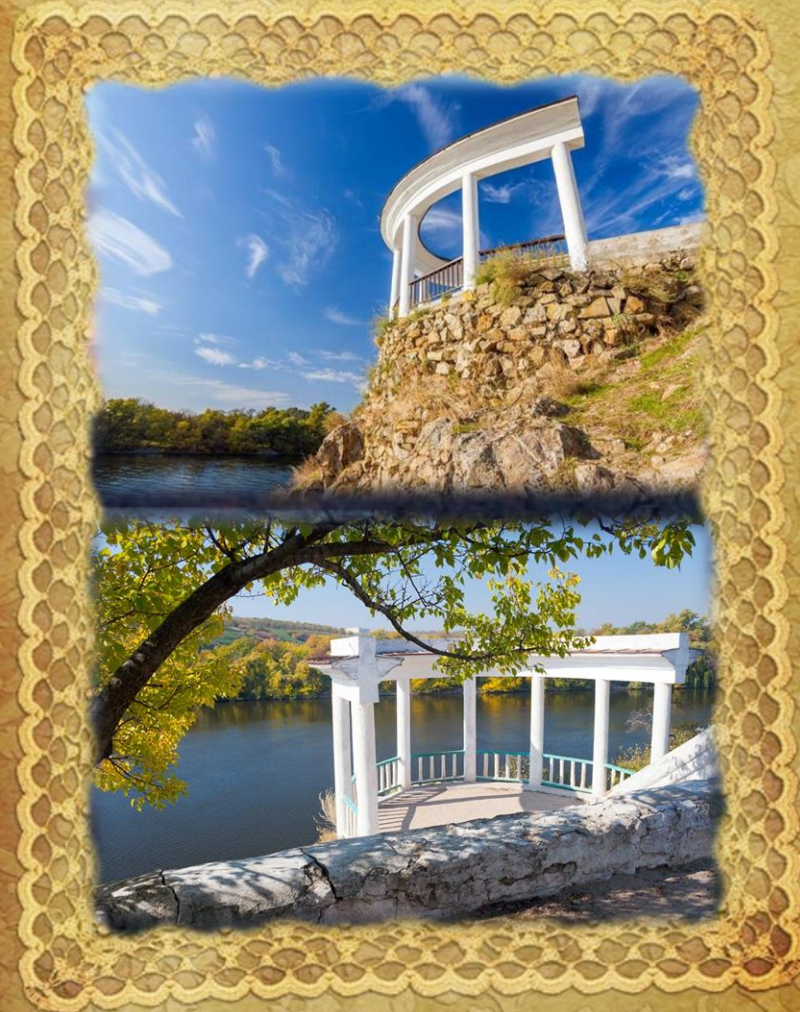
У 1785 році Олександрівська фортеця і передмістя перетворилися в посад, а в 1806 році Олександрівськ одержав статус повітового міста. У другій половині XIX століття тут з'явилися великі промислові підприємства

Запоріжжя має власне “Ластівчине гніздо” – білу альтанку над Дніпром, з якої відкривається гарний вид на острів Байда.

На західному узбережжі острова Хортиця над Старим Дніпром височіє гранітна скеля. На цій скелі при будівництві профілакторію Запоріжсталі ще в 1935 році було побудовано дві красивих альтанки, що стоять на обриві над рікою. У роки Другої світової війни велика частина оздоровчого закладу і одна з альтанок були зруйновані, а решта дивом вціліла.

За цією альтанкою закріпилася в народі назва "Ластівчине гніздо", за аналогією з відомою на весь світ альтанкою на краю гірського обриву в Криму.

В Запоріжжі один із найдовших у світі центральний проспект – 10,8 км. Він називається Соборний.

Вважається одним з найдовших у Європі – 10,8 км. Проспект поєднує в собі різні стилі й епохи, історію та сучасність.

ДніпроГЕС у Запоріжжі має плотину висотою у 50 м (приблизно як 15-поверховий будинок) і це єдине місто в Україні, де тролейбус їде через плотину, а одна із станцій знаходиться в її центрі.

Дніпровський гідровузол побудований нижче порожиистої частини річки в м. Запоріжжя, на міцних скельних породах - гранітах і гранітогнейсах.

Соцмісто зводили паралельно з ДніпроГЕСом та Запорізьким металургійним комплексом. Будівництво завершили за 3 роки, з 1929 по 1932. Соцмісто було майже повністю зруйноване під час Другої Світової війни: на 1945 рік залишилося всього 6 будинків, придатних до життя. У післявоєнний час його відбудували майже з нуля.

Авто-мотоклуб «**Фаетон**» був заснований у 2001 році. В грудні 2001-го група ентузіастів на чолі з Леонідом Євтихєвичем Хлевним (1940 – 2006) прийняла рішення про створення клубу “**Фаетон**”, ніхто і подумати не міг, що покладено початок майбутній - одній з найкращих в Україні технічних колекцій раритетів. З цього часу учасники громадської організації купували, знаходили та реставрували зразки техніки. Перший екземпляр майбутньої колекції музею, ЗИС 1944 року, був куплений у 2001 році. Машина була придбана для реклами будівельної фірми. Практично всі представлені транспортні засоби – на ходу. Складається враження, що вони щойно прибули з виробництва.

Список літератури

Ребро П. **Хортиця і Тарас Шевченко** / П. Ребро // Хортиця : Літературно-художній та громадсько-політичний часопис Запорізького краю. - 2013. - N 4. - С. 81-83.

Завгородній Ю. **Тарас Шевченко і острів Хортиця: модерні витoki відродження давньої святині** / Ю. Завгородній // Хортиця : Літературно-художній та громадсько-політичний часопис Запорізького краю. - 2013. - N 4. - С. 83-88.

Лупинос А. **Це дивовижне Запоріжжя (Формування образу міста в літературі)** / А. Лупинос // Хортиця : Літературно-художній та громадсько-політичний часопис Запорізького краю. - 2016. - N 1. - С. 65-69

Щур Ю. **Запоріжжя та проголошення незалежності України 1991 року** / Ю. Щур // Запороз. Січ. - 2016. - N 153, 20 серп. - С. 4

Киценко М. **Хортиця в героїці і легендах : монографія** / М. Киценко. - Вид. 2-е, доповн. і перероб. - Дніпропетровськ : Промінь, 1972. - 132 с.

Бойко О. Д. **Історія України** : посібник / О. Д. Бойко. - 2-ге вид., доп. - Київ : Академвидав, 2003. - 656 с.

Хортиця. Національний заповідник : путівник. - Запоріжжя : Дике поле, 2008. - 19 с.

Запоріжжя запрошує : краєзнавчі нариси / О.М. Гіммельфарб та ін. - Дніпропетровськ : Промінь, 1985. - 86 с.

Запоріжжя в художній літературі : список літератури / сост. Л. Удовіченко. - Запоріжжя : [б. в.], 1976. - 6 с.

Щур Юрій. **Запоріжжя та проголошення незалежності України 1991 року** / Ю. Щур // Запороз. Січ. - 2016. - N 153, 20 серп. - С. 4

Запорожье : Рекл.-сувенирный путеводитель об истории, культуре и соврем. жизни города / Сост. В. Кармазь. - Запорожье : б. и., 2000. - 235 с.

Єрємїна Т. І. **Дитячий ботанічний сад-омріяний куточок Запоріжжя** / Т.І. Єрємїна, І.Ю. Артюх-Савлучинська. - Запоріжжя : [б. в.], 2008. - 80 с.

Запорозька старовина / ред. кол. П. П. Толочко [та ін.]. - Запоріжжя: [б. и.], 2008-. Вип. 5. - Запоріжжя : [б. в.], 2008. - 199 с.

Кузьменко Н. И. **Популярные очерки истории Александровска [Текст]. Т. 1. Рождение города (1770-1820)** / Н. И. Кузьменко, В. Б. Чернолуцкий ; ред. А. Н. Лазутин. - Запорожье : Дикое Поле, 1997. - 152 с.

Павелко І. **Невідомий Дніпробуд. Ювілею від дня початку будівництва Дніпробуду присвячується** / І. Павелко, В. Стойчев. - Запоріжжя: АА Тандем, 2017. - 48 с.

Медицина Запорізької області: іст. нариси / за ред. В. Г. Цисса. - Запоріжжя: Дике поле, 2001. - 410 с.

Павелко І. **От Кичкасской переправы до Вознесенки сквозь XIX век : путевые заметки** / І. Павелко, В. Стойчев. - Запорожье : АА Тандем, 2018. - 48 с.

Райський куточок Запоріжжя. 50 : путівник. - Запоріжжя : Упр. з питань екології Запоріз. міської ради, 2011. - 15 с.

Ребро П. **Козацькі жарти: гумор і сатира:** в 4 кн. - Запоріжжя: Видавець, 1993 - 1997.
Сушко К. **Людина й острів. Хортиця - над усе!** / К. Сушко. - Київ : Український пріоритет, 2018. - 256 с.

Ребро П. П. **Т. Шевченко і Запоріжжя: до 135-річчя з дня смерті Великого Кобзаря.** - Київ : Хортиця, 1996. - 67 с.

Тут народилося Запоріжжя: бібліографічний список / ред. В. Жук ; уклад. Г. Нагорна. - Запоріжжя : Поліграф, 2005. - 32 с.

Шерех Ю. **Пороги і запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеології:** Три томи. - Харків : Фоліо.

Список використаних джерел

<https://zota.org.ua/poleznaya-informatsiya/49-tsikavi-fakti-z-istoriji-zaporizkogo-krayu>

<https://ostriv.org/tourist/zaporizka-sich/>

<https://lowcost.ua/zaporizhia-region-guide/>

Дякуємо
за увагу!

